

DYY-004-004103

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) (CBCS) Examination

May / June - 2015

Philo. & Sociolo. Foundation of Edu.

Faculty Code : 004

Subject Code : 004103

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) તમારા ઉત્તરો મુદ્દાસર લખો.
(2) અપ્રસ્તુત લખાણ માટે ગુણ કાપવામાં આવશે.

વિભાગ - 1 MCQs

- 1 નીચે આપેલાં પ્રત્યેક પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો તેની નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ 20
- (1) પ્લેટોની ફિલસૂફી _____ ફિલસૂફી છે.
- (A) સોક્રેટીસની અસર હેઠળની
(B) આદર્શવાદી
(C) સોક્રેટીસની અસર હેઠળની અને આદર્શવાદી
(D) આ પૈકી એકપણ નહીં
- (2) નીચે આપેલાં વિધાનોને મૂલ્ય સંસ્કરણ પ્રક્રિયાનાં સંદર્ભમાં યોગ્ય ક્રમમાં કયાં વિકલ્પમાં દર્શાવેલ છે ?
- (1) સાહિત્ય કે ઉદાહરણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને મૂલ્ય માટે પ્રેરવામાં આવે છે.
(2) મૂલ્યનું સ્પષ્ટીકરણ થાય છે.
(3) વિદ્યાર્થીમાં મૂલ્યઅંગે સભાનતા જાગે છે.
(4) મૂલ્યની યોગ્યતા/અયોગ્યતા સંબંધી નિર્ણય લેવાય છે.
- (A) 1, 2, 3, 4 (B) 1, 3, 2, 4
(C) 4, 2, 3, 1 (D) 4, 3, 2, 1
- (3) તત્ત્વજ્ઞાન માટેનાં અંગ્રેજી શબ્દ Philosophy માં નીચે પૈકી કયા બે શબ્દો સમાયેલાં છે ?
- (A) Philos અને Sonia (B) Sonia અને Sophia
(C) Philos અને Sophia (D) Philos અને Chaos

- (4) 'બ્રહ્મસત્ય જગત મિથ્યા' સૂત્ર કોની ફિલસૂફી દર્શાવે છે ?
 (A) આદિ શંકરાચાર્ય (B) સ્વામી વિવેકાનંદ
 (C) ભગવાન બુદ્ધ (D) દાદા ધર્માધિકારી
- (5) મૂલ્ય શિક્ષણની જરૂર છે કારણ કે _____
 (A) જ્ઞાનનો વિસ્ફોટ થઈ રહ્યો છે.
 (B) વર્તમાન શિક્ષણ જ્ઞાન કેન્દ્રી બન્યું છે.
 (C) જ્ઞાન મેળવવું સરળ બન્યું છે.
 (D) આ પૈકી એકપણ નહીં
- (6) કઈ ફિલસૂફી ઈચ્છાઓને સર્વદુઃખોનું મુખ્ય કારણ સમજે છે ?
 (A) બૌદ્ધ (B) જૈન
 (C) ઈસ્લામ (D) ખ્રિસ્તી
- (7) જે. કૃષ્ણમૂર્તિ : આંતરસૂત્ર શિક્ષણ પદ્ધતિ. રવીન્દ્રનાથ ટાગોર : _____ ?
 (A) શ્રવણ (B) પ્રશ્નોત્તરી
 (C) વાર્તાલાપ (D) ભ્રમણ
- (8) ક્ષર અને અક્ષર પ્રકારનાં પુરૂષોની વાત કયા ધર્મ ગ્રંથમાં કરવામાં આવી છે ?
 (A) ઉપનિષદો (B) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા
 (C) શ્રીમદ્ ભાગવત્ (D) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (9) 'વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા વિરોધ પ્રદર્શનમાં બે સરકારી વાહનોને આગ ચાંપવામાં આવી.'
 આ સમાચાર કયા પ્રકારનાં મૂલ્યનો હાસ દર્શાવે છે ?
 (A) વ્યક્તિગત (B) વૈશ્વિક
 (C) આધ્યાત્મિક (D) સામાજિક
- (10) નીચે પૈકી કયું વિધાન મહર્ષિ અરવિંદની તાત્વિક વિચારધારા માટે યોગ્ય છે ?
 (A) અજ્ઞાન એટલે આત્મવિસ્મરણ
 (B) અજ્ઞાન એટલે આત્મસંકોચન
 (C) અજ્ઞાન એટલે આત્મવિલોપન
 (D) આ પૈકી એક પણ નહીં
- (11) નીચે પૈકી કઈ તત્ત્વજ્ઞાનની શાખા નથી ?
 (A) મૂલ્ય મીમાંસા (B) સૃષ્ટિ મીમાંસા
 (C) આહાર મીમાંસા (D) આ બધી

- (12) નીચે પૈકી કયુ વિધાન શૈક્ષણિક તત્ત્વજ્ઞાન માટે યોગ્ય છે ?
- (A) તત્ત્વજ્ઞાન અમૂર્ત બાબતોનાં સ્પષ્ટીકરણને અગત્યનું ગણે છે.
 (B) તત્ત્વજ્ઞાન મૂર્ત બાબતોની ચર્ચાને અગત્યની ગણે છે.
 (C) આ બંને
 (D) બે માંથી એક પણ નહીં
- (13) આદર્શવાદની ફિલસૂફીનાં કેન્દ્રમાં _____ છે.
- (A) સમાજ (B) માનવ
 (C) અસ્તિત્વ (D) એ પૈકી કોઈ નહીં
- (14) પ્રકૃતિવાદી વિચારસરણીનો આધાર કયો છે ?
- (A) આધ્યાત્મિક (B) જૈવિક અને વૈજ્ઞાનિક
 (C) વૈયક્તિક (D) આ બધાં
- (15) 'સાવિત્રી' નીચે પૈકી કોનું પ્રદાન છે ?
- (A) મહર્ષિ અરવિંદ (B) જે. કૃષ્ણમૂર્તિ
 (C) સ્વામી વિવેકાનંદ (D) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (16) જૈન વિચારધારામાં કેટલાં મહાવૃત્તો છે ?
- (A) ત્રણ (B) ચાર
 (C) પાંચ (D) છ
- (17) નીચે પૈકી કયું આધ્યાત્મિક મૂલ્ય છે ?
- (A) લોકશાહી (B) માનવતા
 (C) પ્રભુપ્રેમ (D) સહકાર
- (18) અસ્તિત્વવાદી ફિલસૂફીનાં કેન્દ્રમાં શું છે ?
- (A) વિચાર (B) માનવ ગરિમા
 (C) સત્વ (D) સમાજ
- (19) કર્મણ્યેવ અધિકારસ્તે મા ફલેષુ કવાચન । – આ વિખ્યાત ઉક્તિ કયા ગ્રંથની છે ?
- (A) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા (B) શ્રીમદ ભાગવત્
 (C) શ્રુતિ અને સ્મૃતિ (D) આ બધાં
- (20) તત્ત્વજ્ઞાન માટે હિન્દીભાષામાં કયો શબ્દ પ્રયોજાય છે ?
- (A) અનુસંધાન (B) તર્ક વિજ્ઞાન
 (C) દર્શનશાસ્ત્ર (D) તથ્ય વિજ્ઞાન

વિભાગ – 2 (વર્ણનાત્મક)

- 1 નીચે પૈકી કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં દર્શાવો/લખો : 12
- (1) તત્ત્વજ્ઞાન અને તેની શાખાઓની ચર્ચા નીચેનાં મુદ્દાઓનાં સંદર્ભમાં કરો :
– તત્ત્વજ્ઞાનની સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતાઓ
– તત્ત્વજ્ઞાનની મુખ્ય ત્રણ શાખાઓ :
(તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા અને મૂલ્યમીમાંસા)
- (2) મૂલ્ય શિક્ષણ એટલે શું? તેનાં મુખ્ય અભિગમો ચર્ચો.
- 2 નીચે પૈકી કોઈ પણ બે પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં લખો : 12
- (1) મહર્ષિ અરવિંદની તત્ત્વમીમાંસાની ચર્ચા કરો.
(2) શ્રીમદ્ ભગવદ ગીતાનો કેન્દ્રવર્તી વિચાર લખો.
(3) શૈક્ષણિક તત્ત્વજ્ઞાન શિક્ષકને કઈ રીતે ઉપયોગી થાય ?
- 3 નીચે પૈકી કોઈ પણ ત્રણ વિશે ટૂંકનોંધ લખો : 12
- (1) બૌદ્ધદર્શનમાં મધ્યમ પ્રતિપદ સિદ્ધાન્ત.
(2) પ્રકૃતિવાદનાં શિક્ષણનાં હેતુઓ.
(3) ઉપનિષદોમાં દર્શાવેલ પંચકોશીય શિક્ષણ યોજના.
(4) વ્યવહારવાદનું આધુનિક શિક્ષણમાં યોગદાન.
- 4 નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબો આપો : 14
- (1) વિપશ્યના એટલે શું ?
(2) વ્યવહારવાદ કોને મૂલ્ય ગણે છે ?
(3) વાસ્તવવાદનો અર્થ આપો.
(4) જે. કૃષ્ણમૂર્તિની દ્રષ્ટિએ 'સ્વ ઓળખ' એટલે શું ?
(5) પ્રકૃતિવાદની દ્રષ્ટિએ જ્ઞાનનું સ્વરૂપ કેવું છે ?
(6) જૈન વિચારધારાનો કેન્દ્રીય બોધ શું છે ?
(7) મૂલ્યોનાં આંતરસંબંધો એક ઉદાહરણ આપી સ્પષ્ટ કરો.

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) Answer should be to the point.
(2) Marks will be deducted to irrelevant writing.

SECTION – I

MCQs

- 1** Answer the following questions by choosing proper alternatives **20**
and indicate them on separate OMR-Sheet :

- (1) Plato's philosophy is philosophy of _____.
- (A) Under impression of Socrates
(B) Idealism
(C) Both
(D) None
- (2) Choose proper arrangement of statements according to value inculcation process.
- (1) Students are inspired for values by literature or example.
(2) Value is clarified.
(3) Students become aware about values.
(4) Decision is taken about appropriateness of value.
- (A) 1, 2, 3, 4   (B) 1, 3, 2, 4
(C) 4, 2, 3, 1   (D) 4, 3, 2, 1
- (3) From the following which of the two words that include in the word philosophy ?
- (A) Philos and Sonia   (B) Sonia and Sophia
(C) Philos and Sophia   (D) Philos and Chaos
- (4) 'Brahma Satya Jagat Mithya' is philosophy of _____.
- (A) Adi Shankaracharya
(B) Swami Vivekanand
(C) Bhagwan Buddha
(D) Dada Dharmadhikari

- (5) Value education is needed because of _____
- (A) Knowledge explosion
 (B) Modern education has become knowledge oriented
 (C) Getting knowledge has become easier
 (D) None of these
- (6) Which philosophy believes that Desires are the root of all worries and unhappiness ?
- (A) Buddhism (B) Jainism
 (C) Islam (D) Christian
- (7) J. Krishnamurthy : insightful learning method,
 Rabindranath Tagore : _____ ?
- (A) Listening (B) Questions
 (C) Conversation (D) Wandering (Bhraman)
- (8) In which religious books are two types of men Kshar and Akshar are discussed ?
- (A) Upanishads (B) Shrimad Bhagwad Geeta
 (C) Shrimad Bhagavat (D) None
- (9) 'Students set fire to two government vehicles in protest' this news shows destruction to which value ?
- (A) Personal (B) Universal
 (C) Spiritual (D) Social
- (10) Which of the following statements is fit for philosophical ideas of Sri Aurobind ?
- (A) Agyan means Atma Vismaran
 (B) Agyan means Atma Sankochan
 (C) Agyan means Atma Vilopan
 (D) None of these
- (11) Which of the following is not a branch of philosophy ?
- (A) Axiology (B) Cosmology
 (C) Food and Nutrition (D) All of these

- (12) Which of the following statements is proper for philosophy ?
 (A) Philosophy considers clarification of Abstract aspects important.
 (B) Philosophy considers concrete matters important.
 (C) Both of these
 (D) None of these
- (13) _____ is in the centre of philosophy of idealism ?
 (A) Society (B) Individual
 (C) Existence (D) None of these
- (14) Which is the base of philosophy of naturalism ?
 (A) Spiritual (B) Biological and Scientific
 (C) Individual (D) All of these
- (15) Whose contribution is 'Savitri' ?
 (A) Maharshi Aurobindo (B) J. Krishnamurthy
 (C) Swami Vivekanand (D) None of these
- (16) How many Mahavruta are there in Jain philosophy ?
 (A) Three (B) Four
 (C) Five (D) Six
- (17) Which of the following is spiritual value ?
 (A) Democracy (B) Humanity
 (C) Love for God (D) Co-operation
- (18) What is in the centre of existencialism ?
 (A) Idea (B) Glory of man
 (C) True essence (D) Society
- (19) 'कर्मण्येव अधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।' – This famous quote is from ?
 (A) Shrimad Bhagvad Geeta
 (B) Shrimad Bhagavat
 (C) Shruti and Smruti
 (D) All of these
- (20) Which is the word in Hindi for philosophy ?
 (A) अनुसंधान (B) तर्क विज्ञान
 (C) दर्शनशास्त्र (D) तथ्य विज्ञान

SECTION – II (Descriptive)

- 1** Answer any **one** of the following in about **500** words each : **12**
- (1) Discuss philosophy and its branches with reference to the following points :
- Concept and characteristics of philosophy.
  - Three main branches of philosophy.
(Metaphysics, Epistemology and Axiology)
- (2) What is value education ? Discuss its main approaches.
- 2** Write answers to any **two** of the following in about **250** words each : **12**
- (1) Discuss metaphysics of Shri Aurobindo.
- (2) Write central idea of Shrimad Bhagavad Geeta.
- (3) How is educational philosophy useful to a teacher ?
- 3** Write short notes : (any **three**) **12**
- (1) Madhyam Pratipad Sidhant of Buddhism.
- (2) Educational objectives of naturalism.
- (3) 'Panch Koshiya Shikshan Yojna' as described in Upnishads.
- (4) Contribution of pragmatism to modern education.
- 4** Answer briefly : **14**
- (1) What is Vipashyana ?
- (2) What is value according to pragmatism ?
- (3) Give meaning of realism.
- (4) What is 'Self-identification' according to J. Krishnamurthy ?
- (5) How is knowledge according to naturalism ?
- (6) What central teaching of Jain philosophy ?
- (7) Clarify inter relationship of values through an example.